

PROXECTO TERRA

COLEXIO OFICIAL DE ARQUITECTOS DE GALICIA

**INTERCAMBIO
TERRITORIAL**

**ALLARIZ
(OURENSE)**

CADERNO DE CAMPO

➤ CENTRO _____

➤ NOME E APELIDOS _____

➤ CURSO _____

➤ DATA _____

INTERCAMBIO TERRITORIAL

PROGRAMA

IMPORTANTE: Mirade o programa sempre que o precisedes para saber a actividade que ides realizar e ser puntuais nos puntos de encontro.

■ PRIMEIRO DÍA

Saída do Centro. A hora de saída dependerá do tempo necesario para chegar a Sta. Mariña de Augas Santas ás 11:00 h. Antes de chegar deberedes facer unha parada que permita ir ao aseio na Estación de servizo en Rante, aparcadoiro de Santa Mariña. Levade bocadillo, froita e bebida para media mañá.

MOI IMPORTANTE: O autobús ten que estar co grupo o primeiro día até chegar ao albergue ás 18:15 h e quedaría libre até o segundo día que recollerá ao grupo ás 16:00 h.

Ás 11:00_ Chegada a **Sta. Mariña de Augas Santas**. Aquí espera un guía da Cooperativa de Xestión Integral do Patrimonio Xeitura, co que faremos unha visita á aldea e nos achegaremos ao **Forno da Santa** e ao **Castro de Armea**. Rematada a visita, dirixirémonos ao REXO.

Ás 14:00 h_ Saída cara ao REXO para o xantar. Tedes que levar o xantar para o 1º día.

Ás 14:15 h_ Chegada ao **REXO**. Si tedes bo tempo, poderedes xantar no Ecoespazo. Se vai mal tempo, poderedes xantar na Fundación Ramón González Ferreiro.

De 15:30 a 17:00 h_ Actividades no **Ecoespazo do Rexo**.

De 17:30 a 18:00 h_ Chegada ao Albergue Salesiano Arnoia e reparto dos cuartos.

De 18:15 a 20:15 h_ O guía recolleranos no albergue e visitaremos o **Museo da Moda** e o **Museo do Xoguete**.

Ás 20:30 h_ Cea no albergue.

Ás 21:30 h_ Proxección da película "A lingua das bolboretas" e coloquio.

ALLARIZ (OURENSE)

■ SEGUNDO DÍA

Ás 09:15 h_ Almorzo.

De 09:45 a 10:15 h_ Recollida dos cuartos e as equipaxes déixanse no autobús.

Ás 10:30 h_ Un guía pasará recollervos no albergue para o comezo da visita guiada pola vila.

De 10:30 a 13:30 h_ Visita polo **centro histórico de Allariz**, mostrando as actuacións significativas de recuperación do patrimonio etnográfico da vila, e facendo especial fincapié na actuación que o **Plan Especial de Protección do Casco Histórico de Allariz** (P.E.C.H.A.) deu como resultado a concesión en 1994 do Premio Europeo de Urbanismo:

- Saneamento do cauce do río Arnoia.
- Recuperación medioambiental das marxes do río Arnoia.
- Rehabilitación integral de vivendas.
- Actuacións en rúas e espazos comúns.

Xincana pola vila con remate na Praza Maior.

Ás 14:00 h_ Xantar no albergue.

De 15:00 a 16:00 h_ Tempo libre para un percorrido pola vila.

Ás 16:00 h_ Camiño de volta.

LEMBRADE QUE:

- ➔ DURANTE TODA A SAÍDA DIDÁCTICA ESTADES SUXEITOS/AS AO REGULAMENTO DAS NORMAS DO CENTRO, DEBEREDES REALIZAR AS ACTIVIDADES PROPOSTAS TANTO POLO VOSO PROFESORADO COMA POLOS/AS GUÍAS DO PROXECTOTERRA E QUE É IMPRESCINDIBLE RESPECTAR AS HORAS DE SONO PARA CONSEGUIR UN ÓPTIMO RENDEMENTO PERSOAL E DO GRUPO.

SABIADDES QUE... O castro ou Cibdá de Armea foi un poboado galaico-romano con dous momentos de ocupación: un castrexo (Idade de Ferro) desde o século III a C., achado baixo estratos romanos, e un romano (finais do século I d C. a principios do século III d C.) visible nas estruturas urbanas. Unha cidade romana que suporía, despois da cidade de Lugo, o principal tecido urbano de época romana de Galicia.

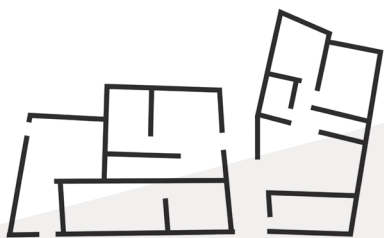
- O **castro de Armea** ten dúas zonas diferentes. Localízade na planta, unindo con frechas, os seguintes nomes:

- ← Parte alta
- ← Terrazas do noroeste
- ← Rúa pavimentada
- ← Rede de saneamento
- ← Vivenda de dous pisos
- ← Domus da Roseta
- ← Domus do Hexáscele

Procurade estas dúas **domus** e contestade:

- Por que a domus se chama da **Roseta**?

- A Domus do **Hexáscele** ten dúas partes.
Unha adicada a
e outra, arredor dun patio, estaba
destinada a

SABIADES QUE... Na aldea de Armea encontrouse este torso de guerreiro galaico do século I d C. Na actualidade está no Museo Arqueolóxico de Ourense.

- Saberiades dicir que **nome** lle puxeron?
-

SABIADES QUE... O Ecoespazo do Rexo está situado na Reserva da Biosfera Área de Allariz. Conta cunhas instalacións (aula, granxa e queixería) para desenvolver un proxecto educativo, que ten como fin e obxectivo pór en coñecemento e valorización, iniciativas de desenvolvemento rural que axuden a preservar o medio natural. A edificación levouse a cabo seguindo criterios bioclimáticos e coa instalación de enerxías renovables para un mellor aproveitamento dos recursos naturais. O artista vasco Agustín Ibarrola fixo unha intervención pictórica e escultórica neste espazo natural.

- Que se **elabora principalmente** no Rexo? _____
- Cal é a principal **materia prima**? _____

- De que **raza** é a ovella que habita no Rexo? _____
- Cita os **pasos de elaboración** do produto. _____

SABIADES QUE... O bosque de Ibarrola, situado en O Rexo, Allariz, é un espazo natural transformado pola intervención artística do pintor e escultor vasco Agustín Ibarrola. Inaugurado o 25 de xuño de 1999, este ecoespazo destaca pola integración da arte coa natureza.

Durante 23 días de traballo, Ibarrola pintou árbores e rochas da contorna con pintura biodegradable, creando composicións coloridas que transforman a percepción da paisaxe. As formas e os contornos naturais adquiren unha nova dimensión e establecen un diálogo coa luz, o ceo e o territorio.

O ecoespazo acolle máis de seiscentas toneladas de pedras procedentes de canteiras de toda Galicia, que, xunto coas árbores do bosque, conforman un referente da arte ao aire libre. A proposta de Ibarrola vai máis alá da transformación visual da natureza, xa que establece un diálogo entre o ser humano e o territorio. Nas súas composicións aparecen referencias ao ceo, ao percorrido do sol e, en determinadas ocasións, ao mundo cultural celta, elementos que enriquecen o significado da intervención.

Unha das características máis singulares deste espazo é a súa evolución natural. A pintura biodegradable foi deteriorándose co paso dos anos, facendo que as pezas artísticas mudasen progresivamente de aspecto. Esta transformación evidencia a estreita relación entre a obra e o medio no que se atopa. O bosque de Ibarrola representa, en definitiva, unha forma diferente de entender a arte, na que a natureza non é un simple escenario, senón unha parte fundamental da obra.

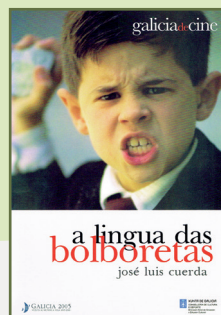
► Debuxade un bosque do espazo integrando algunha das obras de Agustín Ibarrola que máis vos gusten.

PELÍCULA A LINGUA DAS BOLBORETAS

SINOPSE

Corre o inverno de 1936, Moncho, un rapaz de oito anos que vive nunha vila galega ten medo de empezar a escola porque ten oído dicir que os mestres pegan, pero Don Gregorio non é un mestre ao uso. Lelles poesía, ensínalles a observar a natureza e coa chegada da primavera saca as clases ao campo. A escola tamén lle descobre a amizade de Roque e Aurora. Pero o estalido da Guerra Civil rachará con todo aquilo que Moncho ama.

A lingua das bolboretas foi rodada en Allariz. Para iso contouse cos veciños e veciñas para facer de extras e transformouse o aspecto da vila para asemellala a unha dos anos trinta. Deste xeito, a antiga Academia de ensino converteuse en Casino, a oficina dun banco na escola de Don Gregorio e o vello Bar do Pepiño na Praza Maior luciu todo o seu esplendor na salas de cine. As rúas cubríronse de palla e terra, cortouse o tráfico no centro e o Concello tivo que retirar todos os farois, as papeleiras, os colectores e os sinais de tráfico durante a rodaxe. Esta circunstancia foi aproveitada para substituílos por outros máis discretos e máis acordes co casco histórico.

Os decorados creados e montados para a película quedaron como recordo no concello para usarse en actividades municipais ou, para nun futuro, crear un espazo que recorde a rodaxe da película.

➤ En que **época histórica** se desenvolve a trama? _____

➤ Que **personaxes** lembrades? _____

➤ En que **aspectos** tivo que **cambiar** a vila para adaptarse á rodaxe? _____

➤ Rodeade que **vantaxes** tivo para Allariz que se rodase aí A Lingua das bolboretas?

económicas

promoción turística

novas edificacións

premios

SABIADES QUE... As vilas medievais eran centros de produción e os artesáns dun mesmo gremio agrupábanse en rúas que recibían o nome da súa actividade.

- Escribide o nome de **dúas rúas** que aínda perviven en Allariz e deducide que **actividade** se desenvolvía nelas.

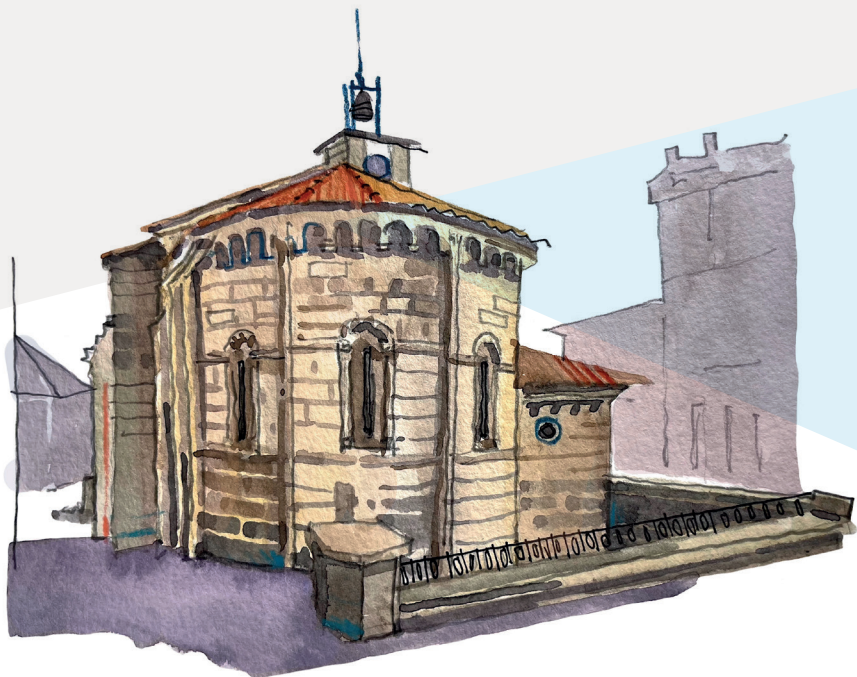
SABIADES QUE... O Castelo de Allariz foi construído no século XI por Afonso VI. Resistiu as Revoltas Irmandiñas do século XV, pero,...

- Cando **desapareceu** o Castelo? _____
- Para que se usaron as **pedras do Castelo**? _____

- Por debaixo da **Ponte de Vilanova** pasa a corrente do río _____
- A ponte é de estilo _____

SABIASES QUE... A igrexa de Santiago é o templo máis importante de Allariz, de estilo románico e levantada entre o século XI e o XII, pero...

► Por que ten **contrafortes** dun lado e doutro non? _____

► Que significado teñen os **cilindros tallados** na portada da igrexa de Santiago?

Na rúa do Portelo, moi cerca da igrexa de Santiago, están o Museo do Xoguete e o Museo da Moda.

► O **Museo da Moda** de Allariz está ubicado na antiga casa _____

edificada no século _____.

► O edificio que alberga o **Museo do Xoguete**, que usos tivo antes?

SABIADDES QUE... En Allariz sitúase a historia do lobishome, Manuel Blanco Romasanta, quen se convertía en lobo por unha maldición e mataba para extraer a graxa ás súas vítimas e véndela coma ungüento.

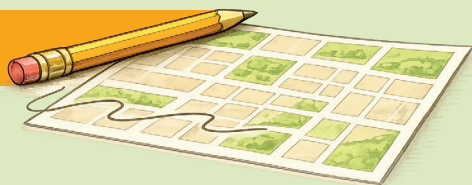
Que relación ten o Museo do xoguete coa **lenda do lobishome**?

Escollede das frases do cadro dúas accións que exemplifiquen o proceso de recuperación da vila de Allariz desde o punto de vista:

Urbano	
Medioambiental	
Social	
Económico	

Restauración do casco histórico. Reforzo do sentimento de identidade. Impulso do turismo sostible e cultural. Implantación de sistemas de depuración e coidado da auga. Creación de emprego. Recuperación das ribeiras do río Arnoia. Creación de espazos públicos. Participación veciñal. Integración da natureza na vila. Posta en valor dos produtos da zona. Peonalización de rúas. Creación de actividades culturais. Apoio ao comercio local. Rehabilitación de edificios abandonados. Creación de zonas verdes. Promoción dun urbanismo sostible.

A XINCANA URBANA

A VOSA MISIÓN É ATOPAR E DOCUMENTAR
OS SEGUINTE **LUGARES DO CASCO
HISTÓRICO DE ALLARIZ:**

Nº 6, 15, 16, 21, 25 da lenda do plano.

TODOS ESTÁN LOCALIZADOS NO PLANO E NUMERADOS NA LENDA.

PASOS ▲ SEGUIR

1. Sentar e planificar a ruta que imos facer.
2. Buscar o nome do lugar na lenda numerada.
3. Localizar os sete lugares no plano.
4. Planificar a ruta a seguir e escribila por orde no CADRO RUTA.
5. Visitar os destinos e cubrir a ficha de cada un.
6. Preguntar os veciños/as a información necesaria.

➤ Escribide por orde os lugares por onde ides pasar:

	NÚMERO NO PLANO	NOME DO LUGAR
1		
2		
3		
4		
5		
6		
7		

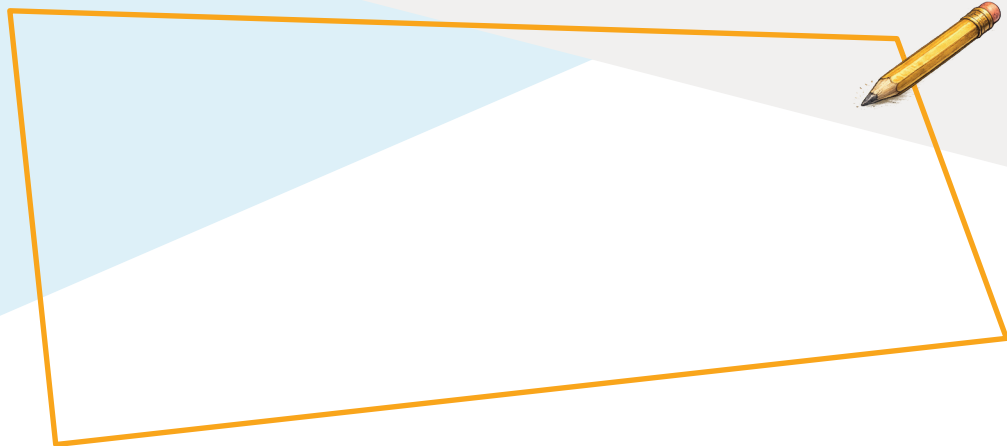
Formaredes grupos de alumnos/as que en ningún momento deben separarse. Aínda que o casco histórico é peonil, coidado ao atravesar!!!!

Deberedes entregar a ficha para corrixila NA PRAZA MAIOR, onde nos reuniremos todos.

O profesorado e o guía estarán no casco histórico para axudavros coas dúbidas que xordan.

LUGAR NÚMERO 6

- ▶ Que é? _____
- ▶ Rúa na que se atopa? _____
- ▶ Debuxade un bosquexo do personaxe guiándovos polas ilustracións que atopedes.

LUGAR NÚMERO 15

- ▶ Que é? _____
- ▶ Rúa na que se atopa? _____
- ▶ Material de construción? _____
- ▶ Está conservada? _____
- ▶ Que función tivo? _____
- ▶ Que función ten agora? _____

LUGAR NÚMERO 16

- ▶ Que é? _____
- ▶ Rúa na que se atopa? _____
- ▶ Que uso tiña antigamente? _____
- ▶ Que uso ten na actualidade? _____

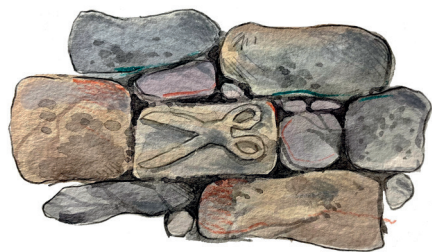
LUGAR NÚMERO 21

- ▶ Que é? _____
- ▶ Que acontecemento comeza todos os anos neste lugar? _____

- ▶ Cando se celebra? _____

LUGAR NÚMERO 25

- ▶ Que uso ten? _____
- ▶ Rúa ou praza na que está? _____
- ▶ Material de construción? _____
- ▶ Está rehabilitado? _____

NA RÚA SUR buscade esta imaxe.

- ▶ Que representa? _____

- ▶ Onde está colocada? _____

NA RÚA EMILIA PARDO BAZÁN, esquina coa Praza do Matadoiro hai unha **pastelería famosa**.

- ▶ Como se chama?

- ▶ Preguntade e anotade os nomes dos **doces típicos** de Allariz.

SOPA DE LETRAS

Buscade o nome de 8 **personaxes ligados á vila de Allariz**:

1. **Alarico**: Caudillo suevo do s. VI que estableceu un dominio agrícola e deulle o nome de *Villa Alaricii*.
2. **Ramón**: Monchoño de Magarelos (1916-1943), coñecido coma O xigante de Allariz. Medía 2,40 m e pesaba 150kg.
3. **Urraca**: (1081-1126) Raíña de Castela e León e condesa de Galicia. Estableceu temporalmente a corte real en Allariz.
4. **Alfonso**: Alfonso X o Sabio (1221-1284). Rei de Castela e León. Escribiu as Cantigas a Santa María e pasou a súa infancia en Allariz.
5. **Fernando**: Fernando Ruíz de Castro (-1377). Nobre galego do s. XIV que herdou o apelido e os dominios de seus pais a través do testamento asinado en Allariz.
6. **Manuel**: Manuel Blanco Romasanta (1809-1863). Lobishome ou home do unto de Allariz.
7. **Alfredo**: Alfredo Conde (1945). Escritor e político galego nado en Allariz.
8. **Vicente**: Vicente Risco (1884-1963). Intelectual galego. Escritor. Membro da Xeración Nós. Nado en Allariz.

F	W	O	M	Ñ	P	E	E	O	L	T	S	X
S	A	A	L	A	R	I	C	O	E	I	M	Ñ
S	P	U	V	X	N	Y	Z	A	N	S	U	C
T	H	G	M	A	N	U	E	L	N	V	C	A
V	E	Y	S	M	B	T	V	A	M	O	L	M
U	R	U	X	Ñ	C	U	E	U	W	A	L	I
B	D	V	Y	C	A	C	O	F	N	Y	L	U
J	F	G	Z	A	X	S	I	E	O	C	D	R
O	L	K	Q	T	D	Z	L	R	U	I	X	R
S	P	A	Y	E	Y	A	I	N	B	S	Y	A
N	I	B	I	E	O	H	J	A	E	D	H	C
O	E	T	D	J	G	C	H	N	J	V	C	A
F	Q	C	W	B	H	I	E	D	I	M	T	N
L	O	A	U	P	E	D	R	O	L	A	W	I
A	F	X	V	R	J	O	B	D	T	L	B	N
C	W	U	I	M	B	G	Ñ	A	X	H	Q	W
V	J	O	S	E	D	Q	S	E	O	M	E	Z
J	Q	D	B	U	Ñ	L	D	N	P	A	T	P
E	K	E	F	A	N	A	O	X	T	B	N	A
F	D	R	N	U	H	M	K	W	U	R	E	Ñ
B	R	F	X	J	A	O	L	E	P	U	C	Z
M	N	L	D	R	Y	X	S	M	Ñ	Z	I	R
E	F	A	B	E	Ñ	U	P	B	O	H	V	A

CRÉDITOS

► Edita

Colexio Oficial de Arquitectos de Galicia. Proxectoterra

Praza da Quintana, 3

15704 Santiago de Compostela, A Coruña, España

Tel. +34 981 552 400 | Fax +34 981 561 658

proxectoterra.coag.es | proxectoterra@coag.es

► Coordinación Proxectoterra

Sheila García Prado

► Autora do material e revisión lingüística dos textos

Rocío Romar Roel

► Ilustradora

Blanca Escrigas Fernández

► Coordinación e xestión da edición

Axencia Gráfica Xaniño

► Agradecementos

Óscar Alejandro Rodríguez Fernández, Noemí Álvarez Doallo,

Begoña Garrido Labrador, Manuel Gallego Alves, Abraham

Herrero Menor e Uxía Lamas Álvarez

Colexio Oficial de
Arquitectos de Galicia

AXENCIA DE PROTECCIÓN
DA LEGALIDADE URBANÍSTICA

XUNTA
DE GALICIA

CONSELLERÍA DE VIVENDA
E PLANIFICACIÓN DE
INFRAESTRUTURAS

XUNTA
DE GALICIA

CONSELLERÍA DE EDUCACIÓN,
CIENCIA, UNIVERSIDADE E
FORMACIÓN PROFESIONAL